Tiedonhallintalautakunta
Informationshanteringsnämnden

Suositus tiedonhallintalain vaatimusten toteuttamisesta tekoälyjärjestelmien käyttöönotossa ja käytössä

18.11.2025
Webinaari suosituksesta tiedonhallintalain vaatimusten toteuttamisesta tekoälyjärjestelmien käytössä

Webinaarin sisältö

- **Klo 13.00–13.05 Tervetuloa ja aloitussanat**
  johtava asiantuntija Tuula Seppo, Digi- ja väestötietovirasto
- **Klo 13.05–13.25 Suositusvalmistelun lähtökohdat ja tavoitteet**
  tiedonhallintalautakunnan pääsihteeri Tommi Oikarinen
- **Klo 13.25–13.50 Tiedonhallintalain vaatimukset tekoälyjärjestelmien käytössä**
  tiedonhallintalautakunnan pääsihteeri Tommi Oikarinen
- **Klo 13.50-14.25 Hallintamalli ja toimenpiteet toteuttaa tiedonhallintalaissa säädettyjä vaatimuksia**
  tiedonhallintalautakunnan pääsihteeri Tommi Oikarinen
- **Klo 14.25–14.30 Palaute ja päätössanat**

Suositusvalmistelun lähtökohdat ja tavoitteet

Valmistelun lähtökohdat

- Tiedonhallintalautakunnan tehtävänä edistää tiedonhallintalaissa (906/2019) säädettyjen vaatimusten ja menettelytapojen toteuttamista
- Tiedonhallintalakia sovelletaan laajasti viranomaisten tietoaineistojen käsittelyyn tietojärjestelmillä
- Tekoälyasetuksessa (EU 2024/1689 säädetään tekoälyjärjestelmien käyttöönotosta ja käytöstä
- Tiedonhallintalautakunta päätti 10.6.2025 käynnistää suositus valmistelun tiedonhallintalain vaatimusten toteuttamisesta tekoälyjärjestelmien käyttöönotossa ja käytössä

Suositusvalmistelun tavoitteet 1/2

Suositus tukee viranomaisia hyödyntämään tehokkaasti ja hallitusti tekoälyjärjestelmiä tehtäviensä hoitamisessa sekä palvelujen tuottamisessa

- Suosituksen avulla muodostetaan viranomaisille ja tekoälyjärjestelmiä tarjoaville palveluntuottajille riittävä ymmärrys:
  1. **mitä tiedonhallintalaissa säädettyjä vaatimuksia tekoälyjärjestelmien käytössä tulee ottaa huomioon ja**
  2. **millä toimenpiteillä vaatimuksia voidaan toteuttaa**
- Suosituksessa esitetään **tiedonhallintalain ja tekoälyasetuksen vaatimusten toteuttamisen yhteydessä sovellettavaa muuta tiedonhallintaa ohjaavaa sääntelyä** (mm. perusoikeussääntely, tietosuojalainsäädäntö, hyvän hallinnon periaatteet sekä digitaalisten palvelujen tarjoamista koskevat säännökset)
- Suosituksen avulla pyritään tarkentamaan myös tiedonhallintalain 6 a luvun automaattisen ratkaisumenettelyn vaatimusten ja tekoälyjärjestelmien käyttöä koskevien vaatimusten eroja ja samankaltaisuutta ➔ tavoitteena edistää tekoälyjärjestelmien tehokasta hyödyntämistä myös automaattisesti tehtävien ratkaisujen valmistelussa.

Suositusvalmistelun tavoitteet 2/2

Suosituksen on tarkoitus muodostaa apuväline, joita käyttämällä viranomaisen olisi mahdollistaa varmistaa **tietoaineistojen yhdenmukainen ja laadukas hallinta sekä tietoaineistojen tietoturvallinen käsittely käytettäessä tekoälyjärjestelmiä**

- Tavoitteena, muodostaa **esimerkkimenettelyitä ja -toimintamalleja tekoälyjärjestelmien käyttöönoton ja käytön tiedonhallinnalle**
- Tekoälyjärjestelmien hallintamenettelyt muun tiedonhallinnan osana:
  - tekoälyjärjestelmien käyttöönoton ja käytön edelllyttämät riskienhallintamenettelyt
  - toimintaympäristön hallinta tiedonhallintalain 5 §:ssä säädetyn tiedonhallintamallin avulla
  - tekoälysäädöksen perusoikeuksien arviointia koskevien velvollisuuksien tukeminen toteutettaessa tiedonhallintalain 5 §:n 3 momentissa säädettyä muutosvaikutusten arviointia

Kohderyhmät / kenelle suositus on tarkoitettu

	Tiedonhallintayksikön johto Tiedonhallinnan järjestämisvastuu	• Kokonaiskuva tiedonhallinnan vaatimuksiin • Tiedonhallinnan järjestäminen tekoälyjärjestelmien käytössä (vastuiden määrittely, ohjeet tietojen käsittelystä ja tietojärjestelmien käytöstä sekä valvonnan järjestäminen)
	Tiedonhallintamallin ylläpidosta vastaavat Toimintaympäristön tiedonhallintaa määrittävän tiedonhallintamallin ylläpito	• Mitä tietoja tiedonhallintamallin tulisi sisältyä tekoälyjärjestelmien käytöstä • Miten tiedonhallintamallia hyödynnetään tekoälyjärjestelmien hallinnassa
	Tietosuojavastaava Seuraa henkilötietojen käsittelyä ja auttaa tietosuojasäännösten noudattamisessa	• Miten varmistetaan tiedonhallintalain tietoturvallisuustoimenpiteiden toteuttaminen tekoälyjärjestelmien käytössä (toimenpiteitä, joilla toteutetaan henkilötietojen suojaa koskevia vaatimuksia) • Tiedonhallinnan kokonaisuus, jossa henkilötietoja käsitellään
	Toiminnasta ja sen kehittämisestä vastaavat. Vastuu toimintaprosessien tavoitteiden ja vaatimusten toteuttamisesta	• Kehittämisessä huomioon otettavat tiedonhallintalain vaatimukset ja toimenpiteet • Muutosvaikutusten arvioinnissa huomioivat vaatimukset tekoälyjärjestelmien käyttöönotossa
	Tiedonhallinnan asiantuntijat Vastuu asianhallinnan ja palvelujen tiedonhallinnan vaatimuksista tekoälyjärjestelmien käytössä	• Tiedon elinkaaren hallinnan vaatimusten toteuttaminen tekoälyjärjestelmien käytössä • Tiedon laadun varmistaminen tekoälyjärjestelmien käytössä

Kohderyhmät / kenelle suositus on tarkoitettu

	Tietohallinto. Järjestää tiedonhallinnassa tarvittavat ICT-palvelut ja varmistaa tietoturvallisen tietojen käsittelyn	• Tiedonhallintalain vaatimusten toteuttaminen tekoälyä hyödyntävissä tietojärjestelmissä • Tekoälyjärjestelmät osana tiedonhallintayksikön järjestelmäkokonaisuutta (tiedonhallintamalli)
	Tietojärjestelmien hankinnoista vastaavat. Vastaa hankintamenettelyssä vaatimusten huomioimisesta	• Tekoälyjärjestelmien hankinnoissa huomioitavat tiedonhallintalain vaatimukset • Tarkistuslistoja vaatimusten toteutumisen arvioimiseksi
	Tietojärjestelmäpalvelujen tarjoajat. Tarjoavat ja tuottavat tekoälyjärjestelmiä ja -palveluja viranomaisten käyttöön	• Kuvaus viranomaisten tietojen käsittelyyn kohdistuvista vaatimuksista ja niistä toimenpiteistä, joilla vaatimuksia voidaan toteuttaa (tuotteiden ja palvelujen kehittämisen tueksi)

- Kohderyhmien määrittelyllä pyritään varmistamaan, että suositus vastaa sisällöllisesti ja tasoltaan suosituksen käyttäjien tarpeita

Suosituksen suunniteltu rakenne

Johdanto	• Suosituksen tarkoitus ja tavoitteet • Muut aiheeseen liittyvät suositukset • Tiedonhallintalautakunta
Vaatimukset	• Tekoälyjärjestelmien käytössä huomioitava lainsäädäntö • Tiedonhallintalain vaatimukset eri riskisille tekoälyjärjestelmille
Hallintamalli	• Tekoälyjärjestelmien suunnittelu, hankinta, käyttöönotto ja käyttö • Muutosten ja vaikutusten arviointi
Käyttötapaukset	• Tiedonhallintalain vaatimusten toteuttaminen tekoälyjärjestelmien käytössä eri käyttötapauksissa
Liitteet	• Huomioitava sääntely (taulukko) • Tarkistuslistat vaatimusten toteuttamiseksi

Johdanto ja vaatimukset:

- Tekoälyjärjestelmien käytössä huomioitava tiedonhallinta ja tiedonhallintaan kohdistuvat vaatimukset (lainsäädäntö)
- Tiedonhallintalain vaatimukset käytettäessä tekoälyjärjestelmiä

Hallintamalli ja käyttötapaukset:

- Suosituksen on tarkoitus muodostaa apuväline, jota käyttämällä viranomaisen olisi mahdollista varmistaa tietoaineistojen yhdenmukainen ja laadukas hallinta sekä tietoturvallinen käsittely käytettäessä tekoälyjärjestelmiä
- Tiedonhallintalain vaatimuksia toteuttavien toimenpiteiden esittäminen:
  - Hallintamallin kautta
  - Esimerkkikäyttötapauksissa

Liitteisiin listauksia ja työkaluja hyödynnettäväksi

Valmistelun vaiheet ja tilanne

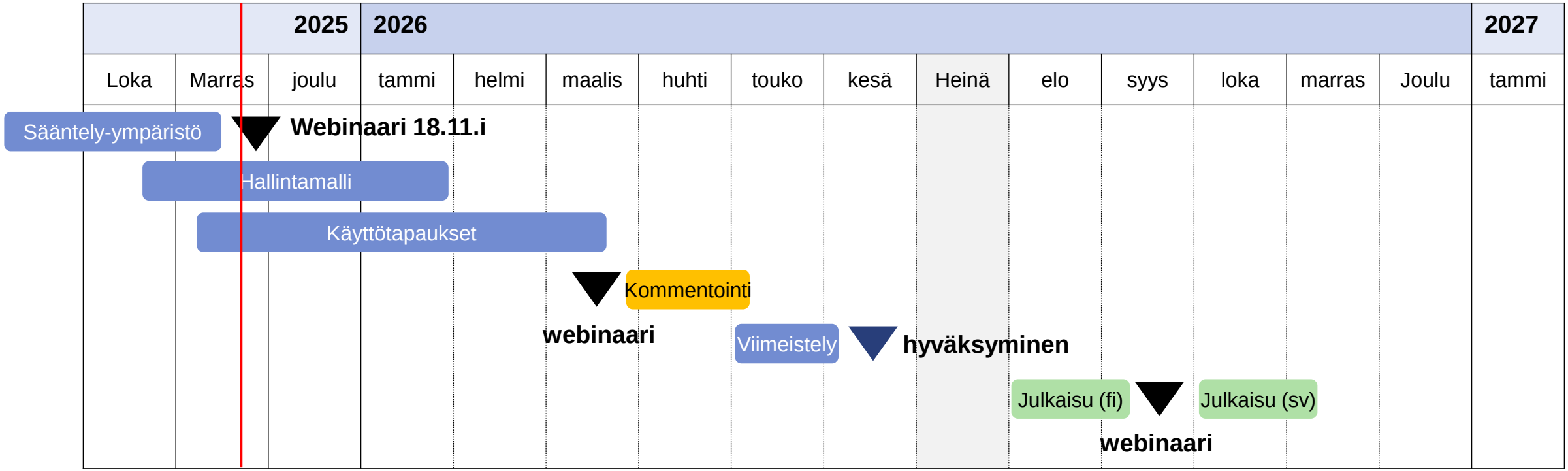

- Suosituksen valmistelusta vastaa tiedonhallintalautakunnan asettama jaosto (suositusjaosto)
- Kommentointikierros maalis-/huhtikuu 2026 (seuraava webinaari ennen kommentointikierrosta)
- Hyväksyminen lautakunnassa ennen kesälomakautta 2026
- Julkaisu kesälomakauden jälkeen

Tiedonhallintalautakunta
Informationshanteringsnämnden

Tiedonhallintalain vaatimukset tekoälyjärjestelmien käytössä

Lainsäädännöstä muodostuvien vaatimusten esittäminen suosituksessa

- Tavoitteena esittää tekoälyjärjestelmien käytössä relevantteja tiedonhallintalain vaatimuksia sekä myös muualla viranomaisen tiedonhallinnasta säädettyä
- Valmistelussa päädytty esittämään vaatimuksia useammalla tasolla:
  1. **Sääntely-ympäristö:** tekoälyjärjestelmien käytössä huomioitava sääntely yleisellä tasolla (perustelee kuvauksessa myöhemmin käytettyjä rajauksia)
  2. **Eri riskisiin järjestelmiin kohdistuvat vaatimukset:** tiedonhallintalain vaatimusten kohdentaminen säännösten kohdentaminen riskiperusteisesti jäsennettyihin tekoälyjärjestelmiin
  3. **Listaus sääntelystä:** relevantin sääntelyn taulukointi liitteeseen
- **Edellä mainitut kohdennettuna tekoälyjärjestelmän käyttöönottajana toimivaan viranomaiseen kohdistuviin vaatimuksiin**
- Suositukseen lisäksi myös tarjoajiin kohdistuvien vaatimusten esittäminen, jotta viranomainen osaa huomioida järjestelmiin kohdistuvia vaatimuksia mm. hankintojen yhteydessä

1. Sääntely-ympäristö

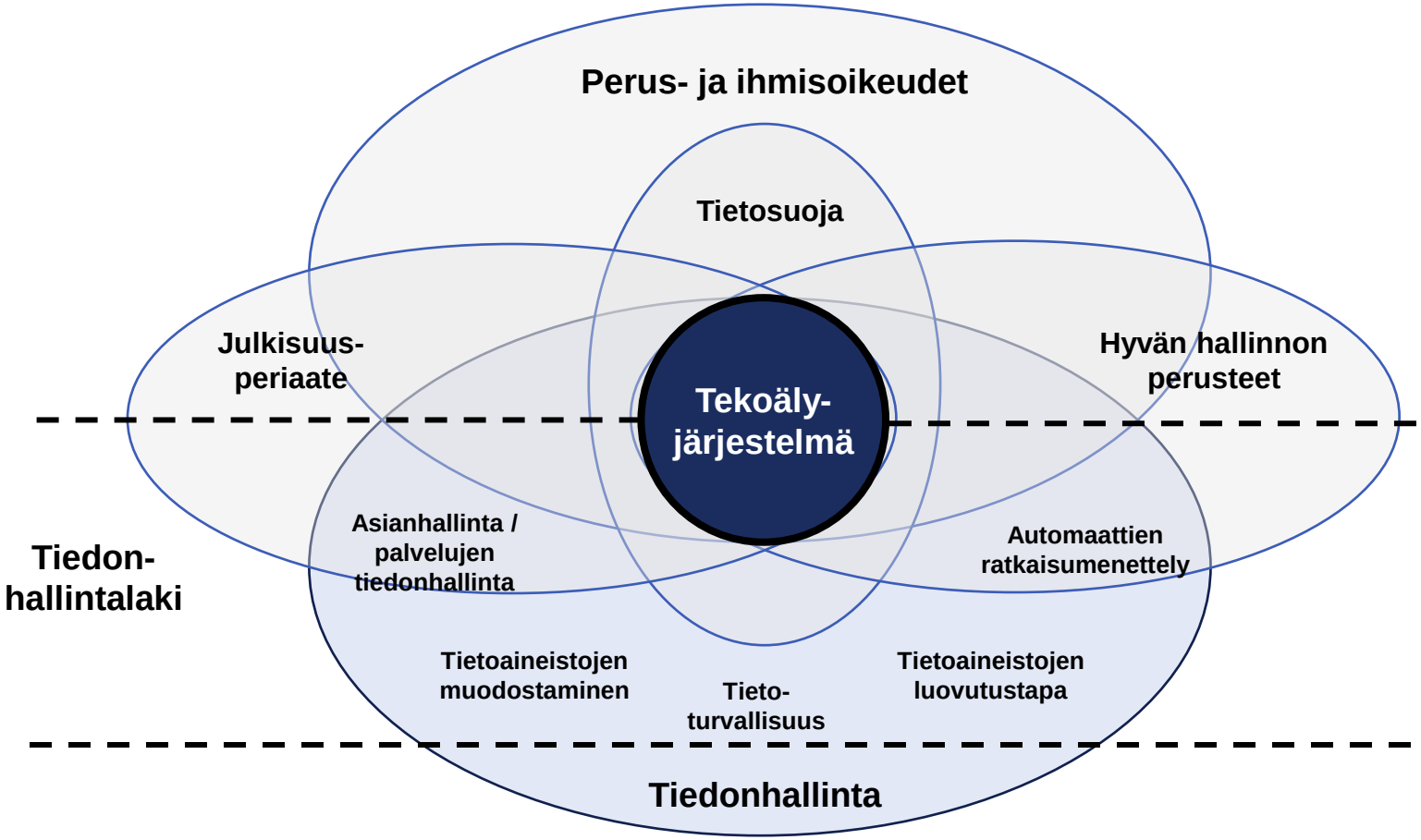

Sääntely-ympäristö muodostaa perustan suosituksessa esitetylle:

- Tekoälyjärjestelmien käytössä varmistettava perusoikeuksien toteutuminen
- Tekoälyjärjestelmä on tietojärjestelmä
- Tietojen käsittelyyn tietojärjestelmillä sovelletaan tiedonhallintalakia
- Tiedonhallintalailla toteutetaan julkisuusperiaatetta ja hyvää hallintoa
- Tehokas ja yhdenmukainen tiedonhallinta edistää henkilötietojen suojaa
- **➔ toteuttamalla tiedonhallintalain vaatimuksia luodaan edellytyksiä tekoälyjärjestelmien hallitulle ja tehokkaalle hyödyntämiselle**

Tiedonhallintalautakunta
Informationshanteringsnämnden

2. Riskiperusteinen lähestymistapa ja huomioitava sääntely

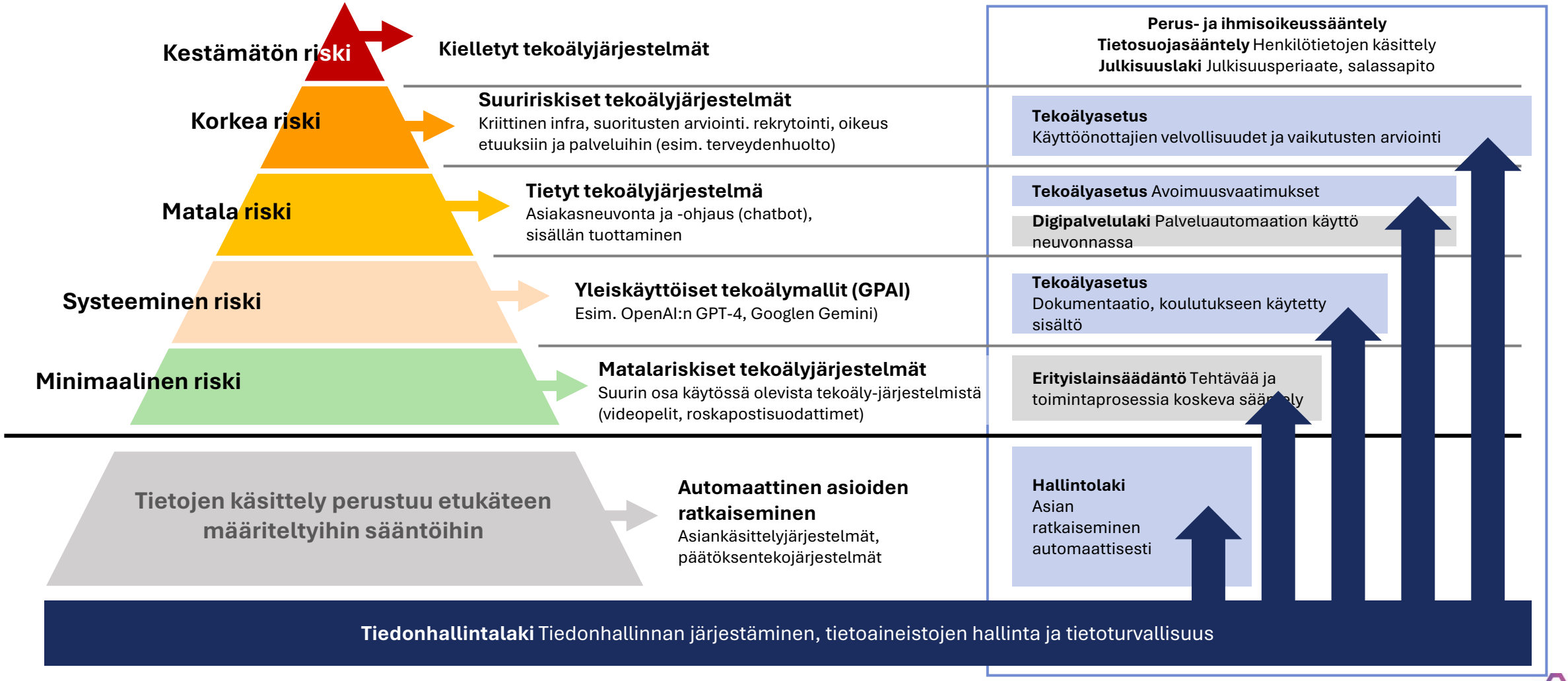

Tiedonhallintalautakunta
Informationshanteringsnämnden

2. Tiedonhallintalain vaatimukset eri riskisissä tekoälyjärjestelmissä

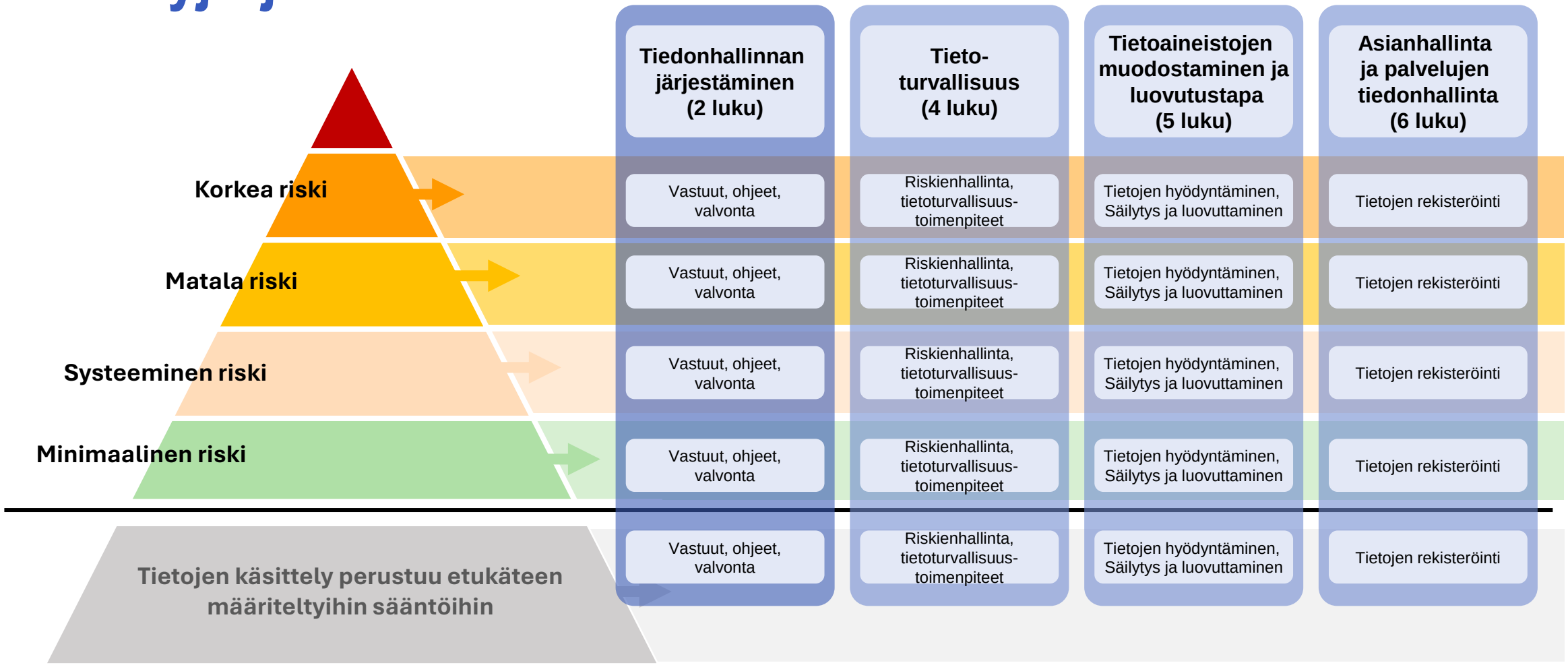

- Tiedonhallintalain 6 a luvussa säädetyistä automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönottoa ja käyttöä koskevista vaatimuksista on oma suosituksensa (ks. VM 2024:13) ➔ tässä yhteydessä vain tarkennetaan toisessa suosituksessa esitettyä, jos sille on tarvetta

Tiedonhallintalautakunta
Informationshanteringsnämnden

Lainsäädännössä käytetyt käsitteet

- Tekoälyjärjestelmien käytössä huomioitavaa sääntelyä sovelletaan rinnakkain
  - Siltä osin, kun tekoälyasetuksessa ei asiasta säädetä, sovelletaan tietojärjestelmään ja sen toteuttamaan tietojen käsittelyyn tiedonhallintalain säännöksiä
  - Jos käsittely kohdistuu henkilötietoihin tulevat puolestaan sovellettavaksi tietosuojalainsäädännön säännökset.
- Tekoälyjärjestelmiä käyttöönottavan viranomaisen on syytä huomioida eri säädöksissä käytetyt käsitteet ja niiden merkityssisällöt: **merkityssisältö määrittää ja tarkentaa sääntelykohdetta.**

➔ suositukseen yleinen kuvaus eri säädöksissä käytetyistä käsitteistä ja niiden yhteydestä tiedonhallintalaissa omaksuttuun käsitteistöön

Sääntelyssä käytettyjen käsitteiden esittäminen suosituksessa

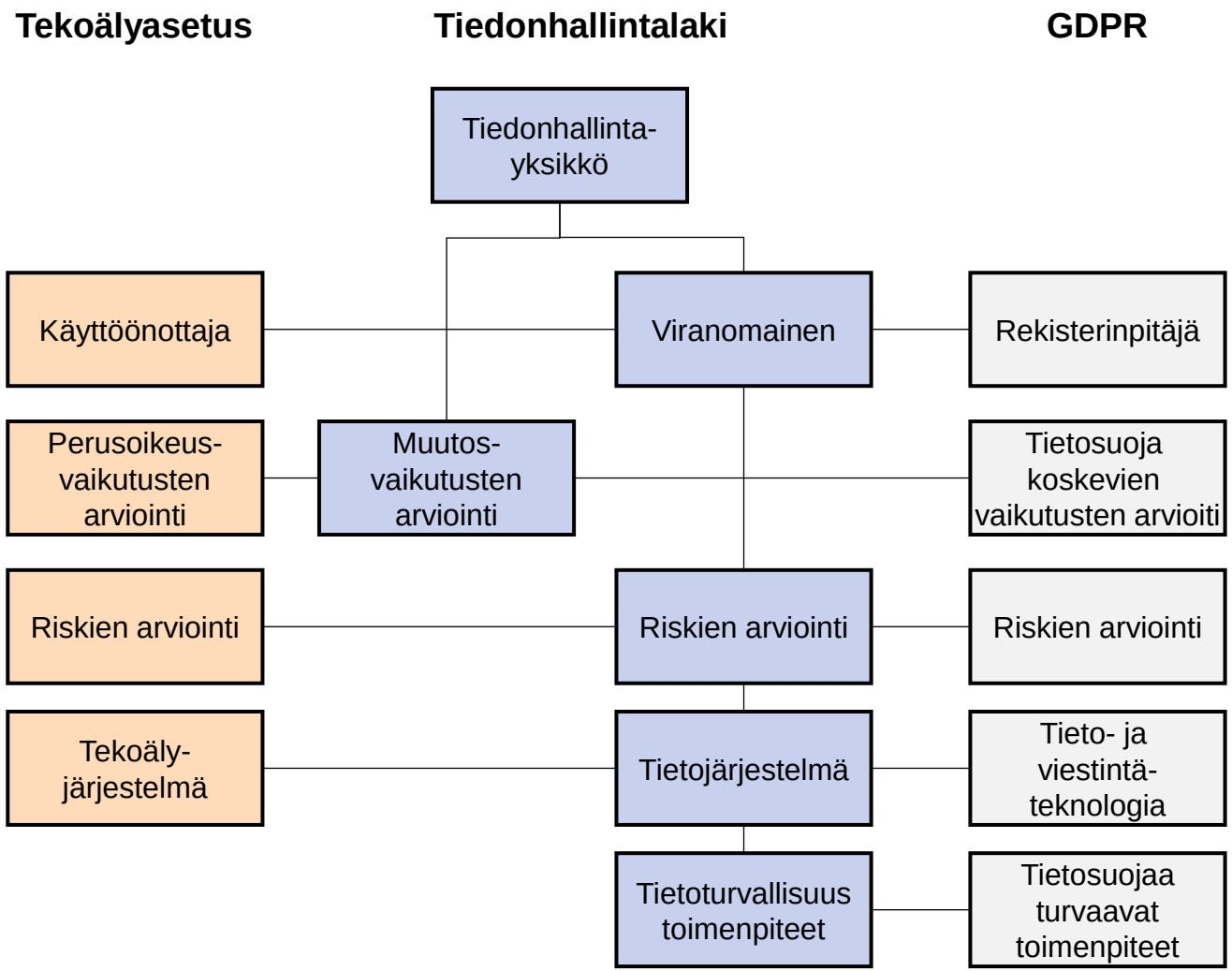

Keskeiset käsitteet

- Tiedonhallintayksikkö
- Viranomainen (käyttöönottaja, rekisterinpitäjä)
- Muutosvaikutusten arviointi (FRIA, DPIA)
- Riskien arviointi
- Tietojärjestelmä (tekoälyjärjestelmä, tieto- ja viestintäteknologia)
- Tietoturvallisuus-toimenpiteet

Tiedonhallintalautakunta
Informationshanteringsnämnden

3. Tekoälyjärjestelmien tiedonhallinnan sääntely (luonnos)

	Suririskiset	Tietyt AI:t	Yleiskäyttöiset tekoälymallit	Vähäriskiset	APT
Perus- ja ihmisoikeudet	EU perusoikeuskirja ((2016/C 202/02) Yhdenvertaisuus ja perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen ja (PL 6 ja 22 § Hallinnon oikeusperiaatteet (HL 6 §) Yhdenvertaisuuden edistäminen (yhdenvertaisuuslaki 4 §, tasa-arvolaki 4 §) Syrjinnän kielto (kv-sopimukset, yhdenvertaisuuslaki, tasa-arvolaki	EU perusoikeuskirja ((2016/C 202/02) Yhdenvertaisuus ja perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen ja (PL 6 ja 22 § Hallinnon oikeusperiaatteet (HL 6 §)	EU perusoikeuskirja ((2016/C 202/02) Yhdenvertaisuus ja perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen ja (PL 6 ja 22 § Hallinnon oikeusperiaatteet (HL 6 §)	Yhdenvertaisuus ja perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen ja (PL 6 ja 22 § Hallinnon oikeusperiaatteet (HL 6 §)	Yhdenvertaisuus ja perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen ja (PL 6 ja 22 § Yhdenvertaisuuden edistäminen (yhdenvertaisuuslaki 4 §, tasa-arvolaki 4 §) Syrjimättömyyden varmistaminen (TihL 28 a §) Syrjinnän kielto (kv-sopimukset, yhdenvertaisuuslaki, tasa-arvolaki) Hallinnon oikeusperiaatteet (HL 6 §)
Asiakirjajulkisuus	Tiedon antaminen (JulkL 4 lulku) Tiedonsaannin edistäminen (JulkL 5 luku) Salassapitovelvoitteet (JulkL 6 ja 7 luku)	Tiedon antaminen (JulkL 4 lulku) Tiedonsaannin edistäminen (JulkL 5 luku) Salassapitovelvoitteet (JulkL 6 ja 7 luku)	Salassapitovelvoitteet (JulkL 6 ja 7 luku) Tiedonsaannin edistäminen (JulkL 5 luku)	Tiedon antaminen (JulkL 4 lulku) Tiedonsaannin edistäminen (JulkL 5 luku) Salassapitovelvoitteet (JulkL 6 ja 7 luku)	Tiedon antaminen (JulkL 4 lulku) Tiedonsaannin edistäminen (JulkL 5 luku) Salassapitovelvoitteet (JulkL 6 ja 7 luku)
Henkilötietojen suoja	DPIA ja seloste käsittelytoimista (GDPR 30 ja 35 art.) Tekniset ja organisatoriset toimenpiteet rekisteröityjen oikeuksien suojaamiseksi (24-25 ja 32 art.)	DPIA ja seloste käsittelytoimista (GDPR 30 ja 35 art.) Tekniset ja organisatoriset toimenpiteet rekisteröityjen oikeuksien suojaamiseksi (24-25 ja 32 art.)		DPIA ja seloste käsittelytoimista (GDPR 30 ja 35 art.) Tekniset ja organisatoriset toimenpiteet rekisteröityjen oikeuksien suojaamiseksi (24-25 ja 32 art.)	DPIA ja seloste käsittelytoimista (GDPR 30 ja 35 art.) Tekniset ja organisatoriset toimenpiteet rekisteröityjen oikeuksien suojaamiseksi (24-25 ja 32 art.)
Palvelujen järjestäminen	Digitaalisten palvelujen suunnittelu ja tarjoaminen (DigipL 4 ja 5 §)	Palveluautomaation käyttö neuvonnassa (DigipL 6 a §) Digitaalisten palvelujen suunnittelu ja tarjoaminen (DigipL 4 ja 5 §)		Digitaalisten palvelujen suunnittelu ja tarjoaminen (DigipL 4 ja 5 §)	Digitaalisten palvelujen suunnittelu ja tarjoaminen (DigipL 4 ja 5 §)
Hyvä hallinto ja hallintoasian käsittely	Palveluperiaate ja neuvonta (HL 7 ja 8 §) Hallintoasian vireilletulo, käsittely, ratkaiseminen ja tiedoksianto (HL II ja III osat)	Palveluperiaate ja neuvonta (HL 7 ja 8 §) Hallintoasian vireilletulo (HL 4 luku)	Selvittämisvelvollisuus (HL 31 §)	Palveluperiaate ja neuvonta (HL 7 ja 8 §) Hallintoasian vireilletulo, käsittely, ratkaiseminen ja tiedoksianto (HL II ja III osat)	Asian ratkaiseminen automaattisesti (8b luku) Palveluperiaate ja neuvonta (HL 7 ja 8 §) Hallintoasian vireilletulo, käsittely, ratkaiseminen ja tiedoksianto (HL II ja III osat) Ratkaisun perustelut ja käyttöönottopäätös (TihL 28 a ja d §)
Tiedonhallinta (TihL)	Tiedonhallinnan järjestäminen (t2 luku) Tietoturvallisuus (4 luku) Tietoaineistojen muodostaminen (19-21 §) Asianhallinta (25-26 §)	Tiedonhallinnan järjestäminen (t2 luku) Tietoturvallisuus (4 luku) Tietoaineistojen muodostaminen (19-21 §) Asianhallinta (25-26 §)	Tiedonhallinnan järjestäminen (tihL 2 luku) Tietoturvallisuus (4 luku)	Tiedonhallinnan järjestäminen (2 luku) Tietoturvallisuus (4 luku) Tietoaineistojen muodostaminen (19-21 §) Asianhallinta (25-26 §)	Vaatimukset automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönotolle (6 a luku) Tiedonhallinnan järjestäminen (2 luku) Tietoturvallisuus (4 luku) Tietoaineistojen muodostaminen (19-21 §) Asianhallinta (25-26 §)
Tekoäly-järjestelmät	Suririskisten tekoälyjärjestelmien käyttöönottajien velvollisuudet (26 art.) perusoikeusvaikutusten arviointi (27 art.)	Avoimuusvelvoitteet (27 art.)			

Tekoälyjärjestelmien tarjoajiin kohdistuvat vaatimukset

Tarjoajiin kohdistuvat vaatimukset

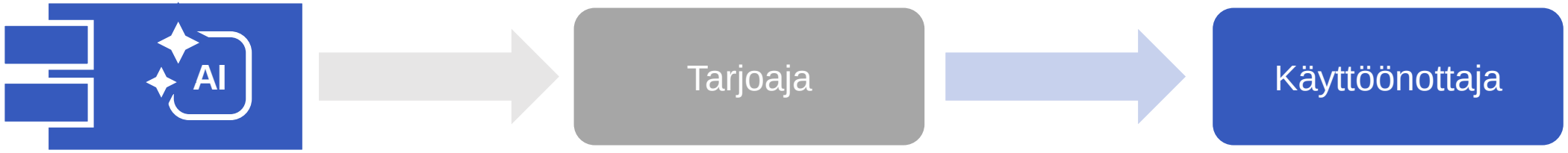

- Tarjoaa koskevia vaatimuksia mukaan, koska viranomaisen on varmistettava, että tietojärjestelmät toimivat lainmukaisiesti
- Suosituksen tulisi vastata kysymyksiin:
  - mitä tarjoajaan kohdistuvia vaatimuksia viranomaisen on tunnettava ja edellytettävät tarjoajalta?
  - mitä vaatimuksia viranomaisen tulee huomioida vaatimukset mm. hankintasopimuksissa
- Lähestymistapa:
  - tekoälyjärjestelmiin ja niiden tarjoajiin kohdistuvien vaatimusten esittäminen eri riskisissä tekoälyjärjestelmissä + automaattisessa ratkaisumenettelyssä
  - Tiedonhallintalain tietojärjestelmiin kohdistuvien vaatimusten esittäminen samassa yhteydessä
  - Huomion kiinnittäminen myös muualta tuleviin vaatimuksiin

Tekoälyjärjestelmien hallintamalli ja toimenpiteet tiedonhallintalain vaatimusten toteuttamiseksi

Hallintamallin lähtökohdat

- Viranomaisilla tulee olla menettelyt, joilla se toteuttaa laissa säädettyjä vaatimuksia ➔ suositukseen apuvälineeksi esimerkkimenettely hyvästä käytännöstä tekoälyjärjestelmien käytön hallintamalliksi
- Hallintamallin avulla tiedonhallintalain vaatimukset ja niitä toteuttavat käytännöt on helpompi konkretisoida suosituksessa
- Valmistelussa päädyttiin hyödyntämään ISO 42 001 standardia tekoälyn hallintajärjestelmästä (tässä esityksessä hallintamali 1)
  - Standardi on yhteensopiva muihin laajalti hyödynnettäviin ISO-standardeihin
  - Suositus kirjoitetaan sellaiseen muotoon ja tasoon, ettei sen hyödyntäminen edellytä standardin hankintaa (huomioitava myös, ettei suositus esitetty kata standardin sisältöä kokonaisuudessa)
- Lisäksi muodostetaan tietojärjestelmien elinkaaren perustuva hallintamali (hallintamalli 2)
  - Elinkaareen kautta esitetty hallintamallin on kevyempi implementoida kuin kokonainen hallintajärjestelmä
  - Käytetään samaa elinkaaren vaiheistusta, mikä on tunnistettavissa tiedonhallintalain 6 a luvusta (automaattinen ratkaisumenettely)

Hallintamallin sisällön rajaus tällä hetkellä

ISO 42001	Äänestys
4.1 Toimintaympäristön määrittely	★★★★
5.2 Tekoälylinjaukset	★★★★★
5.3 Roolit, vastuut ja valtuudet	★★★★★
6.1, 6.1.2. / 8.2 Tekoälyjärjestelmien riskienhallinta	★★★★★
6.1.4. / 8.4 Vaikutusten arviointi	★★★
6.2. Tekoälytavoitteet ja niiden suunnittelu	★★★
6.3. Muutosten suunnittelu	★★★
7.3 Osaaminen	★★★
7.4. Viestintä	★★★
7.5.2. Dokumentaation laadinta ja ylläpito	★★★★★
9.1. Seuranta ja mittaaminen	★★
10.1 Jatkuva kehittäminen	★★★
10.2. Poikkeamat ja korjaavat toimen	★★★

- Hallintamallissa esitettävä sisältö rajattiin työhön osallistuvien tarpeiden näkökulmasta (äänestys)
- Mukaan myös elementtejä, jotka vastaavat tiedonhallintalaissa säädettyä
- Tehtyä rajausta käytetään valmistelun tukena ➔ voidaan myös muuttaa, jos sille on tarvetta

Hallintamalli 1: tekoälyn hallintajärjestelmä (ISO 42 001)

Toiminnan tavoitteet
Tekoälyjärjestelmien käytön periaatteet

Tekoälyjärjestelmien seuranta ja arviointi
Hallintamallin arviointi ja kehittäminen

Huomioitava sääntely
Vaatimukset

Tekoälyjärjestelmien käyttöönotto ja käyttö

Tiedonhallinnan tehtävät
Vastuiden määrittely

Muutosvaikutusten arviointi
FRIA, DPIA

Tekoälyjärjestelmät
Tietojärjestelmäkokonaisuus

Riskien arviointi ja käsittely
Riskien hallintatoimenpiteet

Tietolähteet ja syöttötiedot
Tietojen käsittely tekoälyjärjestelmillä

Toimintaympäristön hallinta
Tiedonhallintamallin hyödyntäimnen

Tekoälyjärjestelmien hyödyntämisen suunnittelu

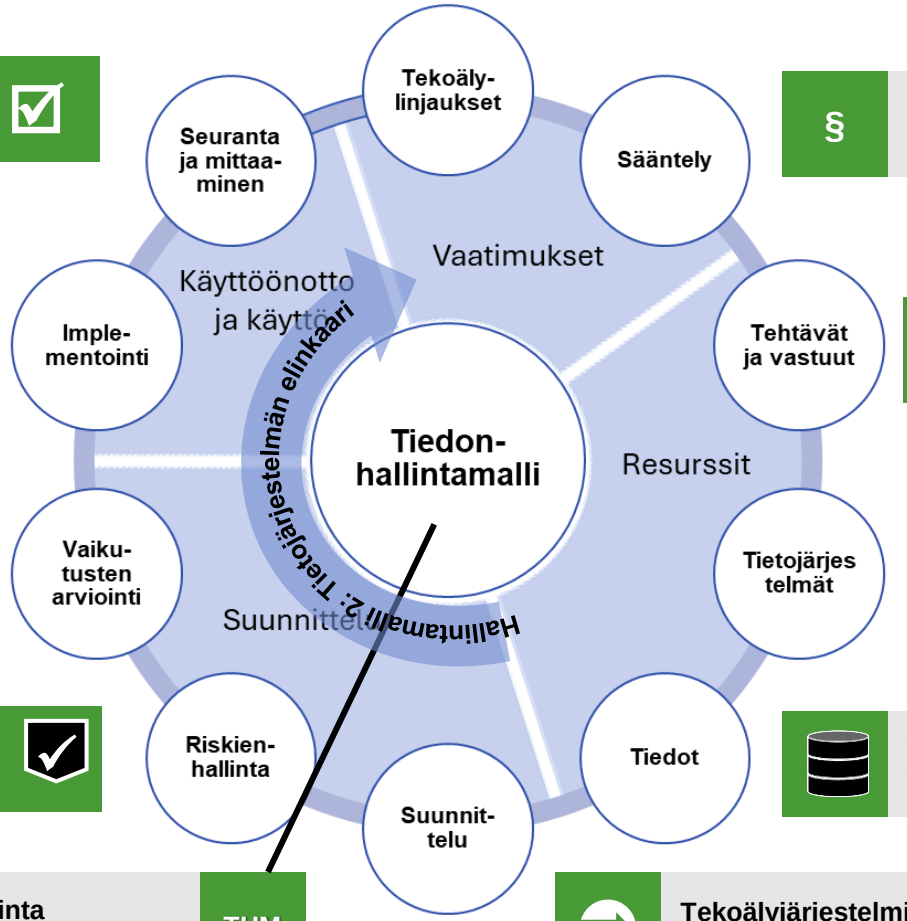

Tiedonhallintalautakunta
Informationshanteringsnämnden

Hallintamalli 2: tietojärjestelmän elinkaari

Tiedonhallintalaki

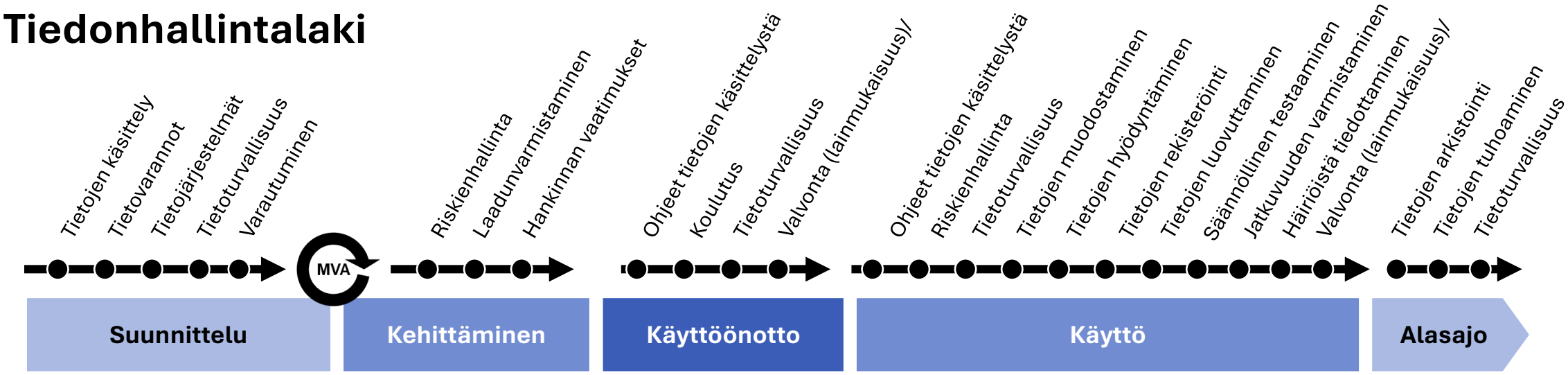

	Suunnittelu	Kehittäminen	Käyttöönotto	Käyttö	Alasajo
Suuri	Käytön valvonnan suunnittelu	Vaatimusten huomioiminen hankinnoissa (FRIA)		Käytön seuranta ja valvonta Syöttötietojen valtnta	
Matala	Informoinnin suunnittelu Tuotosten merkitsemisen suunnittelu		Käyttäjien informointi	Käyttäjien informointi Tuotosten merkitseminen AI:lla tuotetuksi	
Syst.			Tekninen dokumentaatio Koulutusdata		
Min.					
ATP	Käsittelysääntöjen dokumentointi	Laadunvarmistaminen	Käyttöönottopäätös	Laadunvalvonta Tietojen laadunvarmistaminen	

Toimenpiteitä tekoälyjärjestelmien hallittuun käyttöönottoon (esimerkkejä)

Toimintaympäristön määrittäminen tekoälyjärjestelmien käyttöönotossa ja käytössä

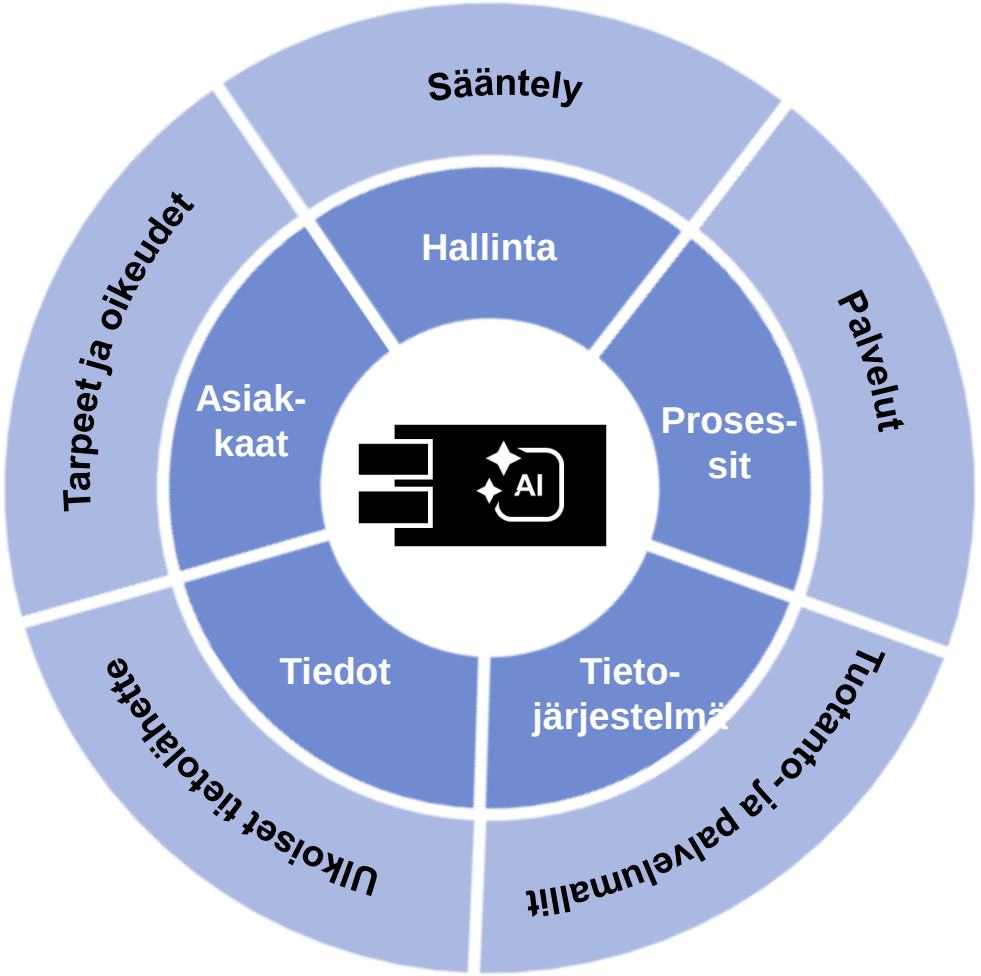

- Mitä tekoälyjärjestelmiä käyttävän viranomaisen tulisi tietää toimintaympäristöstä ja siihen liittyvästä tiedonhallinnasta
- Mitä riskejä toimintaympäristöstä kohdentuu käytettäessä tekoälyjärjestelmiä
- **Tiedonhallintayksikön on ylläpidettävä sen toimintaympäristön tiedonhallintaa määrittelevää ja kuvaavaa tiedonhallintamallia**
- ➔ mitä tiedonhallintamallin tulisi sisältää, jotta se palvelisi tekoälyjärjestelmien käyttöä?

Tiedonhallintalautakunta
Informationshanteringsnämnden

Toimintaympäristön määrittely perusta riskien arvioinnille

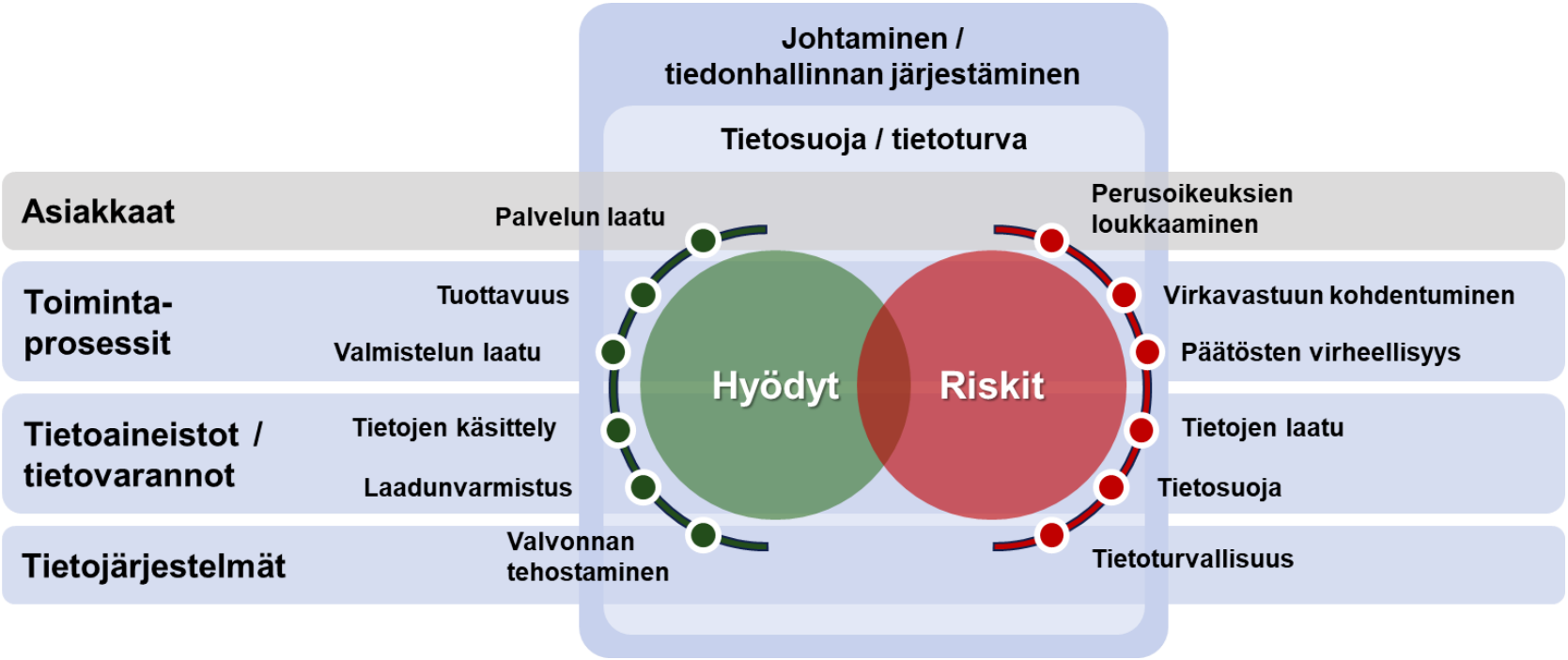

- Toimintaympäristön kuvaus määrittää, mikä on olennaista ja huomioitavaa tekoälyjärjestelmien käytössä ➔ hyödyt ja riskit kohdennetaan toimintaympäristössä määritettyyn (muodostaa perustan myöhemmällä varsinaisille riskien arvioinnille
- Toimintaympäristön jäsennys: tiedonhallintamallin sisältö + asiakas ja johtaminen/tiedonhallinnan järjestäminen ➔ suositellut toimenpiteet kiinnittyisivät tiedonhallintamallin sisältöön
- Hyödyt vs. riskit ➔ hyödyntämiseen kannustaminen ja tasapaino riskien arviointiin (hyöty kompensoi riskiä)

Tiedonhallintayksikön tiedonhallintamalli

Tavoite: suositukseen sisällytetään esimerkkejä menettelyistä, joilla viranomaiset voivat hallita tekoälyjärjestelmien käyttöä osana niiden muuta tiedonhallintaa ➔ toimintaympäristön hallinta tiedonhallintalain 5 §:ssä säädetyn tiedonhallintamallin avulla

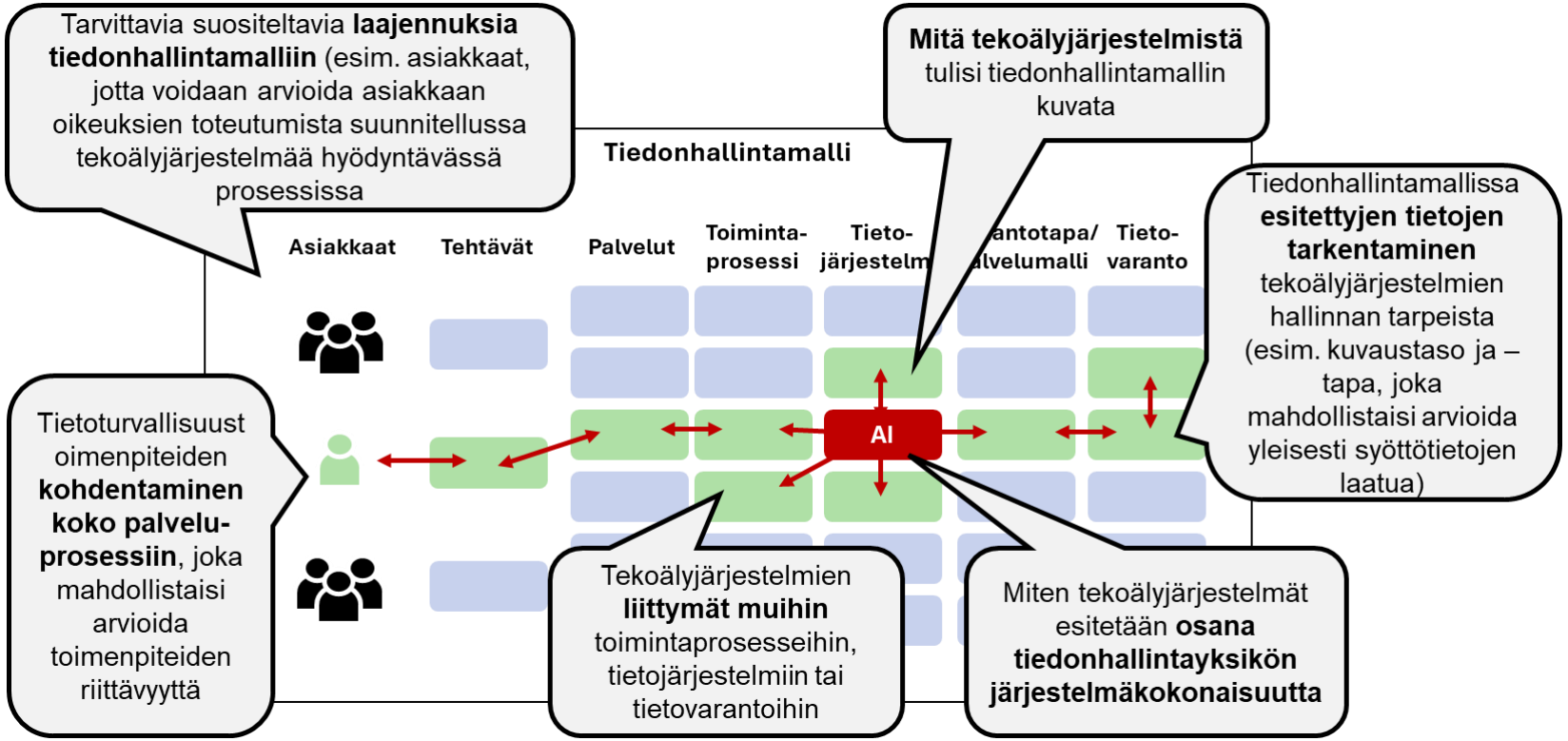

Tiedonhallintamallin käyttötarkoitus:

- Tekoälyjärjestelmää hyödyntävän prosessien suunnittelu ja toteutus
- Prosessien tarvitsemien tietojen saannin ja rajoitusten toteuttaminen
- Tietoturvallisuuden ylläpito tekoälyjärjestelmää hyödyntävässä prosessissa

Tiedonhallintamalli ja muutosvaikutusten arviointi

Tavoite: suositukseen sisällytetään esimerkkejä menettelyistä, joilla viranomaiset voivat hallita tekoälyjärjestelmien käyttöä osana niiden muuta tiedonhallintaa ➔ tekoälysäädöksen perusoikeuksien arviointia koskevien velvollisuuksien tukeminen toteutettaessa tiedonhallintalain 5 §:n 3 momentissa säädettyä muutosvaikutusten arviointia

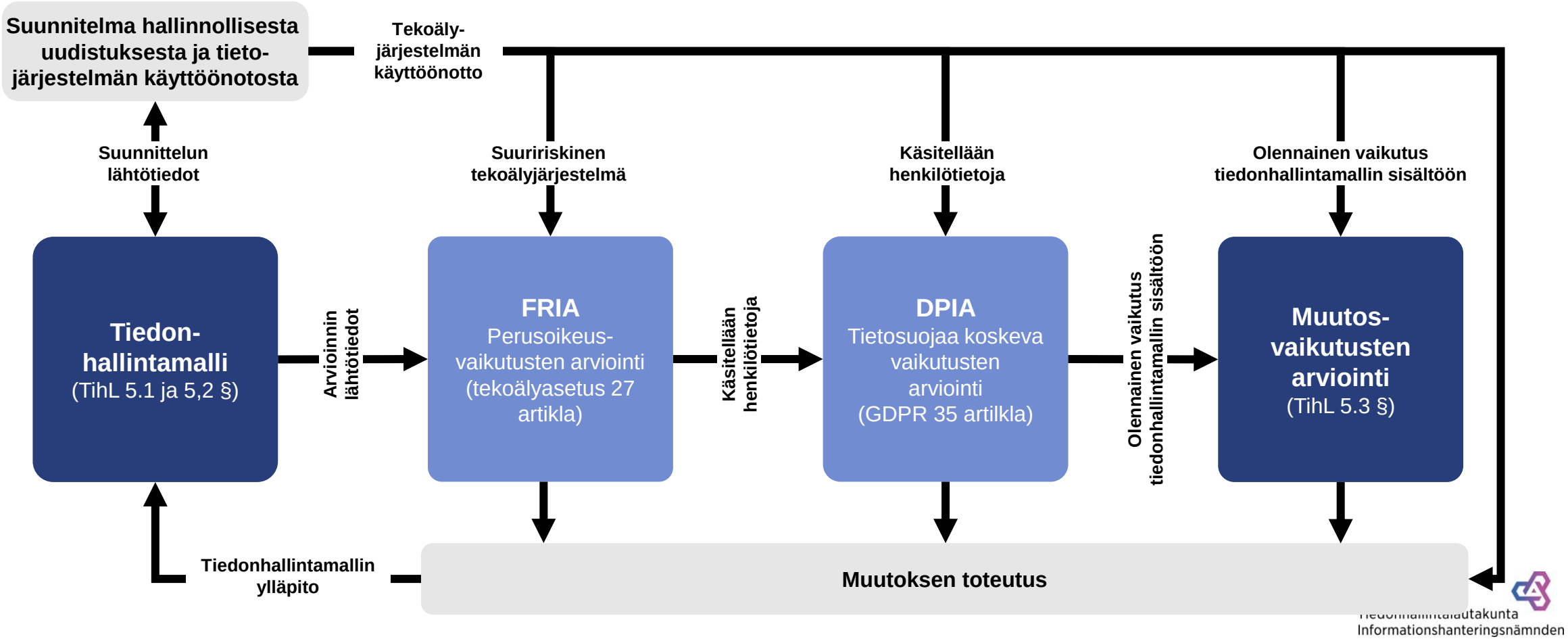

Tiedonhallintalautakunta
Informationshanteringsnämnden

Tiedonhallintamalli ja muutosvaikutusten arviointi

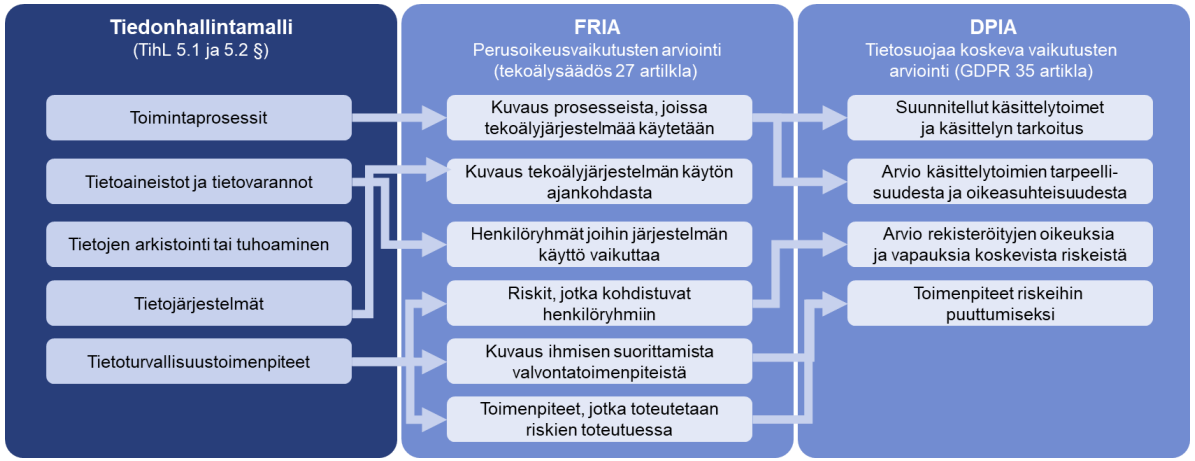

- Miten tiedonhallintamallilla tuetaan tekoälyjärjestelmien käyttöönottoa?
- Miten tiedonhallintamallin tulisi sisältää tekoälyjärjestelmistä?
- Miten tiedonhallintamallia voidaan käyttää FRIA:ssa ja DPIA:ssa?

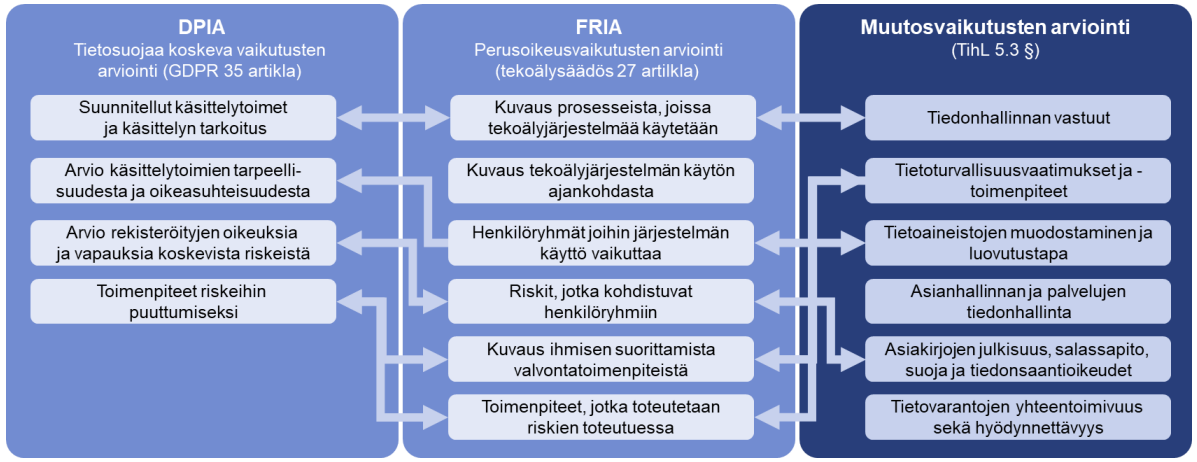

- Miten tiedonhallinnan muutosvaikutusten arvioinnilla tuetaan tekoälyjärjestelmien käyttöönottoa?
- Miten arviointi tulisi toteuttaa, jotta se tukisi muuta arviointia?
- Mitä tietoa FRIA:sta ja DPIA:sta tarvitaan, jotta tiedonhallinnan muutosvaikutusten arviointi voidaan tehdä tavoitteen mukaisesti

Vaatimusten ja toimenpiteiden tarkentaminen käyttötapausten avulla

Suunnitellut käyttötapaukset

- Suositukset tahtovat jäävät kovin yleisiksi, jos niitä ei kohdenna tilanteeseen, jossa vaatimuksia sovelletaan
- Pyritään muodostamaan valittujen käyttötapausten kautta esimerkkejä, joissa muualla suosituksessa esitettyä tarkennettaisiin
- Alustavasti haarukoituja käyttötapauksia:

A. **Asiakasneuvonta- ja asiakaspalautteiden käsittely.** Tiedonhallintalain vaatimusten toteuttaminen sääntöpohjaisessa ja oppivassa palveluautomaatiossa sekä tekoälyn käyttöön perustuvassa asiakaspalautteiden luokittelussa ja palautteeseen vastaamisessa

B. **Hallinnollinen ratkaisumenettely.** Tiedonhallintalain vaatimusten toteuttaminen tekoälyn käyttöön perustuvassa asian vireilletulon rekisteröinnissä, asiankäsittelyn ohjaamisessa, asian selvittämisessä (mm. tietojen käyttö ratkaisussa) sekä ratkaisun sisällön tarkistuksessa.

C. **Tietoaineistojen elinkaaren hallinta**. Tiedonhallintalain vaatimusten toteuttaminen tekoälyn käyttöön perustuvassa asiakirjojen luokittelussa ja sisällön tunnistamisessa, asiakirjojen muodostamisessa ja metatietojen tallentamisessa, asiarekisteriin rekisteröinnissä, dokumenttien hallinnassa ja tietoaineistojen elinkaaren hallinnassa.

D. **Talous- ja henkilöstöhallinto.** Tiedonhallintalain vaatimusten toteuttaminen tekoälyn käyttöön perustuvassa osto- ja myyntilaskujen käsittelyssä tai talousraportoinnissa tai rekrytoinnissa tai vastuiden ja tehtävien suunnittelussa (valitaan vain jokin mainituista)

E. **Johtaminen.** Tiedonhallintalain vaatimusten toteuttaminen tekoälyn käyttöön perustuvassa toimintaympäristön hallinnassa ja analysoinnissa tai ennusteiden laadinnassa tai toiminnan tavoitteiden seurannassa (valitaan vain jokin mainituista)

F. **Tietovarannon ylläpito / rekisterinpito** (tietovarantojen ylläpidossa huomioitavat vastuut ja velvollisuudet, kun tekoälyä käytetään tietovarannon tietojen hyödyntämisessä' ja ylläpidossa,

Käyttötapauksista suositukseen

	Tietojen käsittely	Tieto-järjestelmät	Tiedonhallintalaki: Tietojen muodostaminen ja luovutus	Tiedonhallintalaki: Asianhallinta / palvelujen tiedonhallinta	Tiedonhallintalaki: Tieto-Turvallisuus	Muu huomioitava Sääntely
A. Asiakasneuvonta ja – palautteiden käsittely	Sääntöpohjainen Tekoälypohjainen	Chatbot	Tietojen syöttö / tietolähteet	Neuvonnasta rekisteriöitävät tiedot	Tietoaineistojen ja tietojärjestelmien turvallisuus	Tekoälyasetus Hallintolaki GDPR DigipalveluL
B. Hallintoasian ratkaiseminen	Asian valmistelu Asian ratkaiseminen	Asiankäsittely Päätöksen-teko	Asiakirjojen vastaanotto ja laatiminen	Asialle rekisteröitävät tiedot	Tietoaineistojen ja tietojärjestelmien turvallisuus	Tekoälyasetus Hallintolaki Julkisuuslaki GDPR
C. Tiedon elinkaaren hallinta	Tiedon luokittelu Tiedon hakeminen	Asianhallinta	Tietojen säilyttäminen, arkistointi ja tuhoaminen	Metatietojen hallinta	Tietoaineistojen ja tietojärjestelmien turvallisuus	Tekoälyasetus Hallintolaki Julkisuuslaki GDPR
D. Talous- ja henkilöstöhallinto	Talous-raportointi Työvuoro-suunnittelu	Kirjanpito Henkilöstöhallinto	Tietojen muodostaminen Tietojen hyödyntäminen	Tieto-aineistojen yksilöinti ja rekisteröinti	Tietoaineistojen ja tietojärjestelmien turvallisuus	Tekoälyasetus Hallintolaki Julkisuuslaki GDPR
E. Johtaminen	Toiminnan ja talouden suunnittelu ja seuranta Data-analyysi	Johtamis-järjestelmä Talousarvion seuranta	Tietojen muodostaminen Tietojen hyödyntäminen	Tieto-aineistojen yksilöinti ja rekisteröinti	Tietoaineistojen ja tietojärjestelmien turvallisuus	Tekoälyasetus Hallintolaki Julkisuuslaki
F. Tietovarannon ylläpito / rekisterinpito	Tietojen ylläpito Tietojen luovuttaminen	Tietovarannon ylläpito	Tietojen saatavuus Tietojen luovutuatapa	Tieto-aineistojen yksilöinti ja rekisteröinti	Tietoaineistojen ja tietojärjestelmien turvallisuus	Tekoälyasetus Julkisuuslaki GDPR

Tietojen käsittely → **Suositeltavat toimenpiteet** ← **Vaatimukset**

Tiedonhallintalautakunta
Informationshanteringsnämnden

Esimerkki: Asiakasneuvonta ja palveluautomaation käyttö

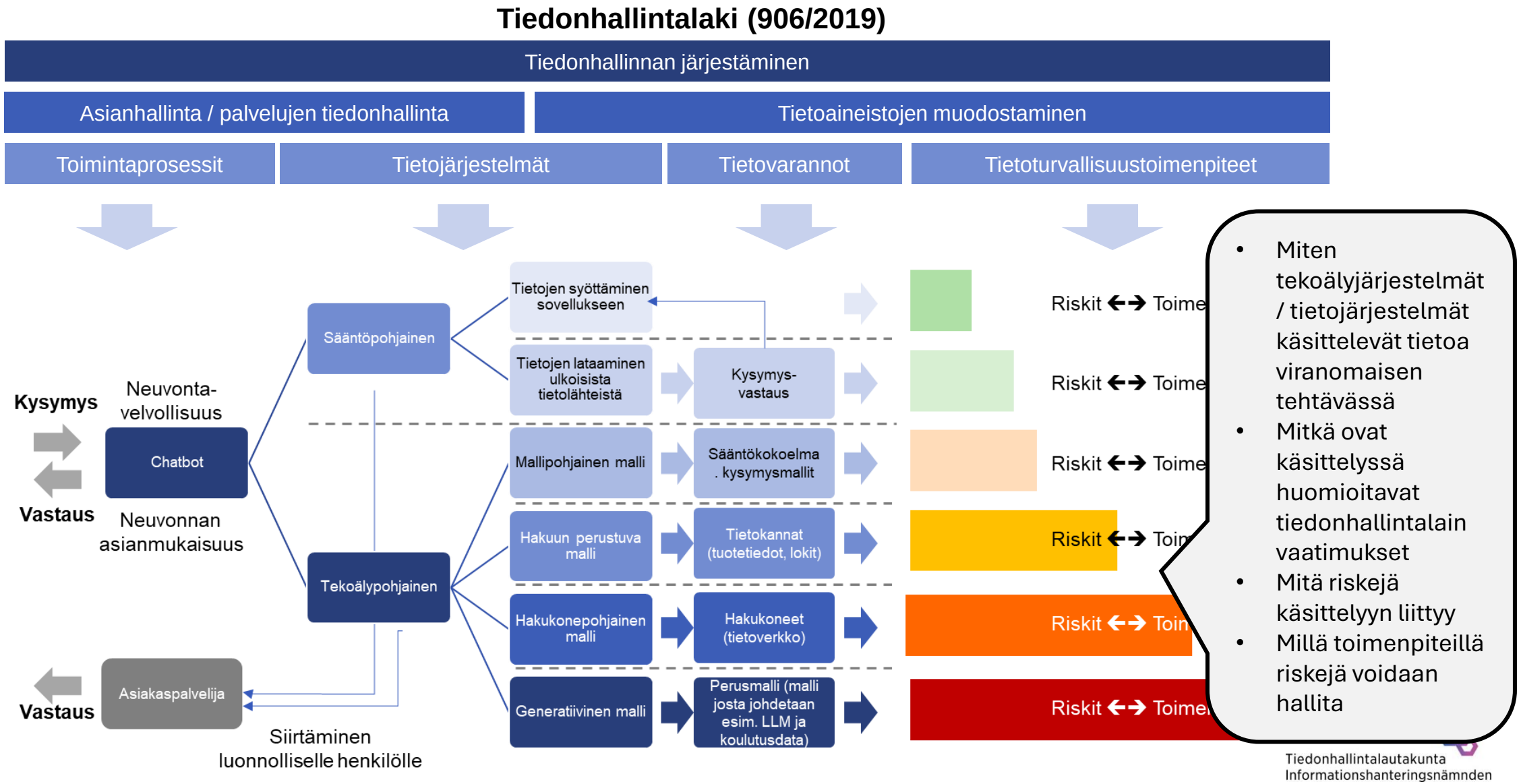

Tekoälyjärjestelmien hyödyntäminen automaattisessa ratkaisumenettelyssä

Automaattinen ratkaisumenettely (TihL 6 a luku)

Hallintolaki 53 e §:

- Viranomainen voi ratkaista automaattisesti asian, johon ei sisälly seikkoja, jotka edellyttävät tapauskohtaista harkintaa, tai johon sisältyvät tapauskohtaista harkintaa edellyttävät seikat virkamies tai muu asian käsittelijä on arvioinut.
- Ratkaisemisen on perustuttava sovellettavan lain ja etukäteisen harkinnan perusteella laadittuihin tiedonhallintalain 2 §:n 16 kohdassa tarkoitettuihin käsittelysääntöihin

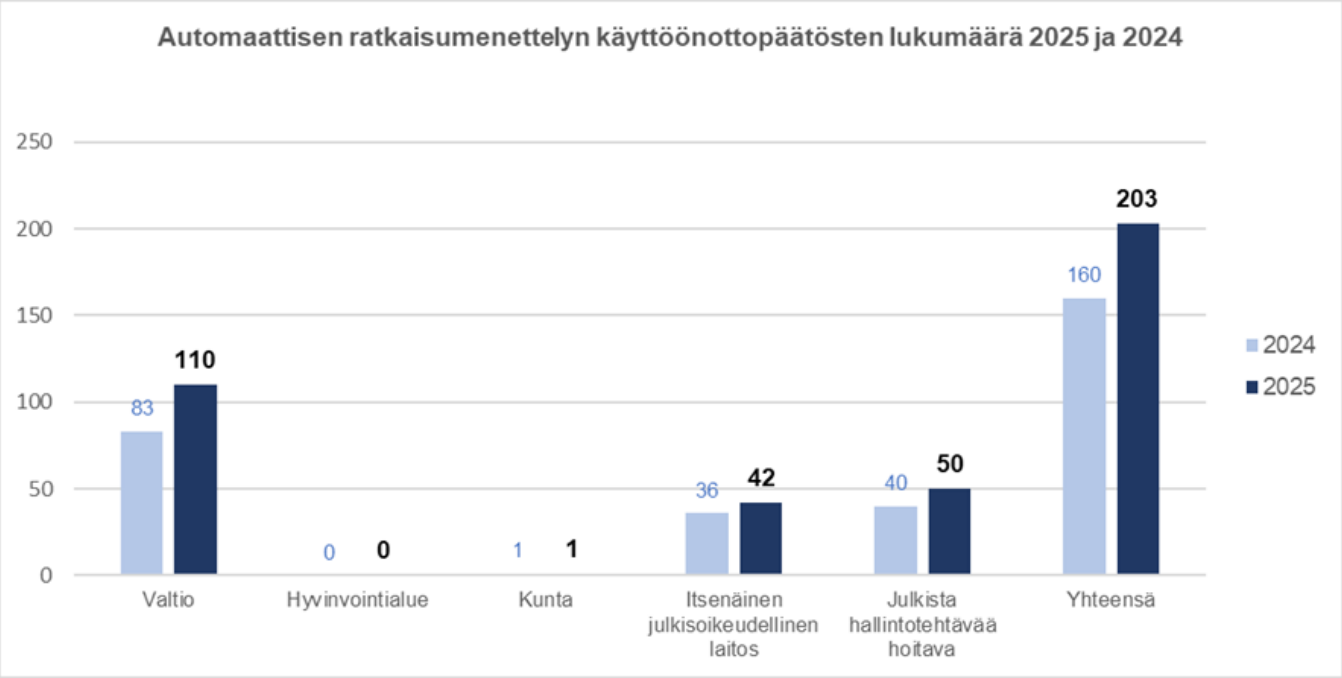

Automaattisen ratkaisumenettelyn käyttö:

- Tunnistettuja käyttöönottopäätöksiä **203** (21.10.2025)
- Ennen lain voimaantuloa (1.5.2023) 102
- Lain voimaantulon (1.5.2023) jälkeen 83

Kehittämisehdotukset suositukseen tiedonhallintalain 6 a luvun osalta

- Automaattisen ratkaisemisen käyttöönoton edellytyksistä ja käyttöönotossa noudatettavasta menettelystä säädetään tiedonhallintalain 6 a luvussa
- Tekoälyjärjestelmiä koskevaan suositukseen:
  1. Miten automaattisesti ratkaistavien asioiden valmistelussa voidaan hyödyntää tekoälyjärjestelmiä ja mitä hyödyntäminen edellyttää (tiedonhallintalain vaatimukset)
  2. Miten tietojen käsittely tekoälyjärjestelmällä tulisi esittää tiedonhallintalain 28 a §:ssä tarkoitetussa käsittelysäännössä
  3. Miten tekoälyasetuksen sääntely huomioidaan automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönoton edellytyksiä arvioitaessa
  4. Miten tiedonhallintalain 5.3 §:ssä säädetyllä muutosvaikutusten arvioinnilla tuetaan FRIA:n ja DPIA:n toteuttamista arvioitaessa automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönoton edellytyksiä
  5. Millä toimenpiteillä varmistetaan tekoälyjärjestelmien syöttötietojen laatua (vrt. toimenpiteet, joilla varmistetaan automaattisessa ratkaisemisessa hyödynnettävien tietojen ajantasaisuus ja virheettömyys)

Palaute ja päätössanat

Palautetta tilaisuudesta ja kehittämisehdotukset

1. **Miten hyvin tilaisuus vastasi tarpeitasi?**
   - Erittäin hyvin
   - Hyvin
   - Tyydyttävästi
   - Huonosti
   - Ei lainkaan
2. **Mitä jäit kaipaamaan tilausuudesta?**
3. **Mitkä tiedonhallintalain vaatimukset ovat olleet hankalia toteuttaa ja miksi?**
4. **Toiveita ja kehittämisehdotuksia tiedonhallintalautakunnalle?**

Palautekyselyn linkki webinaarin viestikentässä

Tiedonhallintalautakunta (TihL 10 §)

- Valtiovarainministeriön yhteydessä toimii julkisen hallinnon tiedonhallintalautakunta (tiedonhallintalautakunta), jonka tehtävänä on:
  - arvioida tiedonhallintalain noudattamista valtion virastoissa ja laitoksissa, hyvinvointialueilla ja hyvinvointiyhtymissä sekä kunnissa ja kuntayhtymissä
  - edistää tiedonhallintalaissa säädettyjen tiedonhallinnan ja tietoturvallisuuden menettelytapojen ja lain vaatimusten toteuttamista
    - lukuun ottamatta 4 a luvussa säädettyä (*kyberturvallisuus*)
- **Valtiovarainministeriö on päättänyt käynnistää säädösvalmisteluhankkeen, joka edetessään tarkoittaisi tiedonhallintalautakunnan lakkauttamista**
- Tavoitteena on, että lainsäädännön muutokset tulisivat voimaan ja lautakunnan toiminta lakkaisi 1.1.2027

Syksyn 2025 tilaisuudet

- **eOppiva koulutus ja suosituspäivitykset asianhallinnasta ja palvelujen tiedonhallinnasta**, keskiviikko 26.11.2025, klo 10.00 – 11.30
  - Asianhallinnan ja palvelujen tiedonhallinnan eOppiva-koulutuksen sekä uusi suositus viranomaisten asiakirjojen metatiedoista palveluja tuotettaessa
  - Koulutus on jo saatavilla: https://www.eoppiva.fi/koulutukset/julkisen-hallinnon-asianhallinta/
- **Suositus varautumisesta tiedonhallinnan häiriötilanteisiin**, keskiviikko 10.12.2025, klo 14.00-15.30
  - Suositusvalmistelun tavoitteet, rajaukset ja tilanne, jatkuvuuden hallintaa ohjaava tiedonhallinnan sääntely, toimintaympäristön ja sen hallintamalli

https://vm.fi/tiedonhallintalautakunnan-ajankohtaista-ja-tapahtumat

Tiedonhallintalautakunta
Informationshanteringsnämnden

Kiitos

tiedonhallintalautakunta@gov.fi
https://vm.fi/tiedonhallintalautakunta